

PERIÒDICH POLÍTICH VERMELL

—VENTA: 30 exemplars, 1 peseta; Un número, 5 cèntims.—Sort a llum los divendres ab tota regularitat.—SUSCRIPCIÓ: Espanya, 1 peseta trimestre; Extranjer, 2.—

AL RETORN D' AMÉRICA

En Carlets en mitj dels seus preparantse á novas batallas.

COM NOS LLIBERALISEM

En Sagasta, masó y president del Consell de ministres, ha autorisat que la reina regent d'Espanya anés a Arpetria (Guipúzcoa) y allí esmorzei los divendres de la setmana passada, en la mateixa taula del refetó del convent de jesuïtes de Loyola, foc principal del jesuïtisme espanyol, per ser aquella vila la patria y haver pres aquell convent lo nom del Sr. Ignasi de Loyola, fundador de tan tenebrosa institució.

En aquella taula de jesuïtes representava al govern lo ministre de Gracia y Justicia senyor Alonso Martínez.

Los jesuïtes están expulsats d'Espanya per Carlos III desde l'any 1775, y cap disposició legal los autorisa a posar novament los peus en nostra patria.

Donchs be; si fins ara havien sigut tolerats d'amagatots en sos caus, desde abont conspirant sempre contra tot lo que s'oposa a sa influència, y de consegüent contra tot lo que fa olor de liberal, avuy ja poden manifestarse descaradament en aquesta desgraciada terra, puig los reys s'asseuen a sa taula com en temps del imbécil Carlos II, succehint així quan es president del govern responsable lo revolucionari de l'any 68, grau 33^a y ex-gran Orient de la masoneria espanyola Sr. Sagasta.

No neguem que a la masoneria hi ha grans elements liberals y foras de primer ordre impulsives del progrés, mes si passa sense protesta masónica l'escandol polítich de patrocinat en Sagasta la estada de la reina d'Espanya en una taula de jesuïtes, gent que no está autorisada per la llei pera trepitjar lo territori espanyol, es precis confessar que la masoneria té de dissoldres y passar a la historia, per faltarli tot alló que la distingí en sos més gloriosos temps.

Y si deixanoms de masoneria analisem aquest fet baix lo punt de vista pura y simplement de sentit comú, los liberals tindrem que valer recular més d'un sigle entera pera tenir lo comte d'Aranda de ministre y en Carlos III de rey, que á bon segur no s'haurian assegut á la taula de cap convent de jesuïtes, y aixó que allavors tenian vida legal, com han fet 114 anys més tart la reina d'Espanya, aconsellada per un govern que s'heu liberal, precisament quan la vista d'un habit dels de Loyola dintre d'Espanya implica una infracció de las lleys espanyolas y una burla sangrenta a las aspiracions y a la dignitat del país.

L' HONOR NACIONAL

Qui recordi la explosió del esperit públic anti-alemany quan aquestos senyors volian ferse amos de las islas Carolinas y Palaos, li tindrà de semblar que sols lo sentiment del honor nacional, vessant per tot Espanya y manifestantse poderós, va poder evitar que 's fabricants d'alcohol de patatas y sucre de draps dolents s'apoderessin d'un tros de territori que perteneix a la nació espanyola pel dret de la conquesta.

Donchs aquest mateix honor nacional que algunas vegades la pega per estufarse y engrandirse exageradament prenent falsas formas de gegant, á lo millor, y devant de causas que tindrian de provocar molt més sa manifestació apassionada, resta encongít y mort, no donant senyals de vida ni devant de lo que més tindria d'indignario y remouent.

Quan un dia la bandera alemana va posarse en una platja que teniam del tot oblidada y que apenas si cap espanyol sabia que fos nostra, l'honor nacional va explotar ab turia.

Avuy, presa possessió efectiva d'aquells territoris gracies al sentiment manifestat d'honor nacional, succeix una vergonya molt més grossa que aquella en ditas islas, y l'honor nacional calla com si may hagués tingut dret ni fora per fer la més petita manifestació.

En aquells trossos de terreny que se'n diuen espanyols s'hi havian deixat petites guarnicions de fills d'Espanya, de personas esclavas de la ordenansa militar, y las autoritats superiors que anian l'encàrrec de vetllar per aquelles possessions, s'han oblidat de que allí hi havia soldats espanyols.

Ja fa algunas setmanas nos ferem eco desde las columnas de LA TRAMONTANA del rumor de haverse mort de fam en una de las islas Palaos

quatre soldats, per falta de queviures. Los ministres digueren llavors que aquestos rumors eran una miserable calumnia, y efectivament: la miserable calumnia ha resultat certa.

Avuy arriban cartas de Filipinas que donan tota mena de detall. Feva la friolera de NOU MESOS que molts guarnicions espanyolas no havian rebut auxilis de cap mena, tenint d'alimentarse d'arrels y herbas esperant que 's portessin queviures. Resultat: que la fam ha mort á molts soldats espanyols, abandonats per las superiors autoritats d'Espanya y de sas possessions de la Oceania.

No tindria aquí més rahó de manifestarse indignat l'honor nacional y bastar una slenada revolucionaria de son cor pera fer los comptes als que tal vergonya han provocat, consentit ó tolerat? Per que avuy tal honor no s' manifesta, tenint més poderosos motius de ferho que quan Alemania disputava á Espanya lo domini de las Carolinas?

Es molt senzill. L'honor nacional no es un sentiment natural en la persona, sino una passió que s' manifesta segons los resorts que la fan moure. Vulgan los encarregats de la cosa ó publica 's que giran la opinió remourel, vulgan aquestos mateixos elements ofegarho quan tindria de manifestarse, y ningú sab qué s' ha fet del honor nacional.

Quan lo de las Carolinas fou alló una explosió de la passió política més que del sentiment de patria. Un govern alemanyat y aborrit de tots los espanyols se disposava a sancionar aquella pirateria, y contra aquell govern més que contra 's alemanys s' aixecá l'esperit públic liberal. Avuy lo fet es altament més vergonyós; mes ningú mou las passions polítiques, perque tots los que han sigut, son ó aspiran a ser poder, han fet, fan y faran actes vergonyosos com aquest, perque desde una potrona de ministre y desde una capitania general té més importancia la credencial del amic y la màquina de la influencia que la vida d'uns pobres soldats abandonats en unas islas del Occés Pacífic.

Se parla d'obrir una informació sobre aquestos fets. Quin modo de burlarse de nosaltres! També s'obrí una informació á Cadiz pera averiguar quin eran los escandalosos abusos atribuïts al governador Zabala. També á Cuba s'obran informacions sobre las inmoralitats allí descubertes. Què s' ha fet, qué s' fa, qué s' farà sempre en aixó de las informacions? Cubrir las responsabilitats dels poderosos y de tant en tant escarmentar algun infelís dels que cometen las faltas més petites.

Una de las autoritats superiors que se senyalan com á més directament responsable de todas las calamitats que están passant en nostras possessions de la Oceania, es al general Terreros, governador general de las Filipinas, y directament encarregat de las guarnicions de que 'ns venim ocupant, y de quins descerets durant lo seu mando en aquellas colonias han ocupat molts columnas en casi tots los períodichs polítichs.

Donchs be; en los mateixos dias en que s' parla tant y tant dels pobres soldats morts de fam, en los precisos moments en que s' diu que s' está buscant ahont fer caure la responsabilitat de tanta vergonya, lleigeix en un períodich ministerial, que passa per ben informat:

«Va á nombrarse marqués de Mindanao al general Terreros, en premio á sus servicios en el mando de las Filipinas.»

Despres d'aixó llenso la ploma per lo escabrós que fora l'continuar ab la actual lilegislació sobre impremta.

Y m'atreveixo á sortir al carrer, ben segur de que l'honor nacional es un sentiment fetic.

De lo contrari, al veurens uns ab altres los espanyols, á tots nos cauria la cera á trossos de vergonya.

A LO CRIT DE LA PATRIA

Al ficarse aquest períodich en l'assumpio del rector de Sant Lorens d'Hortons, seguint sa fàctica de carlí, ha tergiversat alguns fets, ha esquivat la qüestió del terreny en que llogicament tenia de ser colocada, y per últim ha fugit, com cabella en derrota, com temerós de lo que podria sortir á llum si la cosa s'continua discutint.

No 'ns agrada fer llenya del arbre caygut,

encara que siga carlí ó rector. Mes aixecarem una punta del vel d'aquest misteri, perque no podem deixar passar per alt una afirmació de Lo Crit.

Suposa aquest períodich que, si hagués sigut cert lo que s' digué del rector d'Hortons, se hauria condemnat al reverent ab motiu de nostra denuncia y s'hauria abolt al acusat. La desferem aquest argument de sa táctica carlísta, á lo que s' ha ben guardat de contestar Lo Crit, seguint sa conducta de no donarse may per entes en lo que no li convé. Ara passem al procés incoat pel rector d'Hortons.

Ja saben nostres llegidors que s'atrencá, casi per la torsa, valentse de la familia del autor de la correspondencia d'Hortons, una carta á dit individu, assegurantli que donant una satisfacció al rector, tot s'hauria acabat allí. De aquest modo, obrant traydora y miserablement personas que vesteixen habits religioços, se feu firmar al que abans que liberal se volgué dir pare de familia, una carta donant satisfacció al rector en lo terreno particular, ahont havian promés que tot s' acabaria.

Lo que passa quan lo rector tingué aquesta carta en son poder, ja ho saben també nostres llegidors. Aquesta carta fou talisman precios per incoar lo procés en contra del que la havia escrit, puig en ella confessava que havia calumniat al rector, es á dir, deva tot lo contrari de lo que creva, y l'privava de tota defensa. Despres l'advocat del rector exigí en nom d'aquest, la retractació pública que tant alegra á Lo Crit de la Patria, y que li feu cantar lloansas al rector d'Hortons per la bondat ab que perdonava ab son contrari.

Vol saber qué hauria fet lo processat, aconsellat per nosaltres, y sabent lo que sabia del fet que atribuï publicament a mossen Pau?

En primer lloch sostenir que lo atribuït á dit mossen Pau constituïa delictu públic, y demanar fer la prova; ja que per lo tant lo procés no podia incoarse pel suposat delictu únic d'injurja, que no admet proba, sino pel de calumnia, que la admet, per tenirse de probar si s'ha comés ó no delictu públic.

Nosaltres sabem que llavors s'haurien demanat á declarar duas germanas d'Hortons ben conegudas del rector y molts altres vehins d'aquell poble; que s'hauria demanat informe pericial de certus condicions físicas y morals del rector querellant; que s'haurien enviat á buscar certs datos á l'Hospitalet, ahont es bastant conegut mossen Pau, de quan exercia allí sas feynas místicas; y que s'haurien intentat altres varias probas pertinents al assumpto.

Y l' dia del judici oral... oh, aquell dia si que s'hauria disfrutat! Ademés de las mencionadas duas noyas, hauria tingut de compareixe son pare, y se li hauria preguntat si era veritat que ell mateix havia contat á qui ho feu inserar á LA TRAMONTANA, que aquellas fillas li havian comparegut á casa seva esparveradas, cert vespre, portant una d'ellas la ml plena de un líquid espés y blanc que conegué molt be lo llavors indignat pare, també se li haurien fet preguntes sobre si alló tenia ó no tenia que veure ab lo fet suposat al rector d'Hortons; nos hauriam tal vegada enterat de perquè firma, junt ab altres del poble y poch despres de publicada aquella celebre carta en LA TRAMONTANA, una patent de moralitat del rector que publicaren alguns diaris de Barcelona; y en fi, també s'hauria tingut de cridar á la mestra de Sant Lorens d'Hortons, y á una sa deixeble, noya de prop de quinze anys, pera saber si cert dia passá un susto á la escala del mateix campanar d'Hortons, y si 'ns sabia dir qui fou lo que li ocasioná.

Tot aixó y altres cosas que no publicuem per no allargar aquest escrit, s'haurian sapigut aquell dia, per més que l' judici oral s' heguts fet á porta tancada. Y no calcula Lo Crit de la Patria que podia succehir despres d'aquestas probas intentadas devant d'un tribunal? Oh, sí; precisament perque aixó podian preveure, entraren alguns ensotians traydora ment en l' assumpto, estemordint la familia del heretge feligrés autor de la carta que nosaltres publicarem, y han fugit corrents de la qüestió al ferne cas d'honra per la redacció de LA TRAMONTANA al voler probar que may dihém las cosas perque sí, sino perque 'ns consta son fonament, fins quan se tracta d'aquellas de las que no n' es responsable la redacció.

Va enterame Lo Crit, — y si no ell, ja que seguint sa táctica de carlí no s' donarà per en-

farots y demés gallpau negres que no podían fer ali ab los protestants allí establerts, que, per altra part, s'havien ja conquistats las simpatías d'aquells inofensius salvajes.

Y lo que allí ara ha succedit es, que la intolerancia católica ha acabat la paciencia de aquells habitants, que al final s'han sublevat escabechant als espanyols, que han tingut de pagar lo mal dels frances.

Y ara, per alló del honor nacional, ja s'parla de que s'fará un escarmat a Ponapé.

Si, tot lo que vulguin d'injusticia se farà en aixó.

Qué se'n poden esperar de conflictes promoguts per frares?

Hi ha poblets ahont las autoridades se saben arreglar las cosas que es un gust.

A Perelló, provincia de Tarragona, tenían de ferse eleccions municipals, y'l manescal del poble, que pretenia l'alcaldía, tal vegada perquè s'creya que'l curar animals es lo mateix que presidir un Ajuntament, va ajudarse d'algons ex-carcas y posotse a la porta del colégi ab adarmans poch pacífichs, logra sortir victoriós de las urnas.

Y ara d'allí'n es escriuhen que ha format una partida de la porra que surt de nit a atropellar liberals, y que pera fer més efecte va la tal partida acompañada d'un que fa la fantasma, y quan lo ninot de fer la por té esporuguida la gent los altres los escalfan.

De modo, que al poble del Perelló ha de ser una delicia'l viurehi.

No podria'l gobernador de Tarragona mirar lo que hi hagi de cert en aixó, y explicar al curabastias del alcalde que no tot té de ser tractar ab matxos?

A las numerosas cartas que se'n han dirigit sobre si admetrém traballs pel Almanach de la Tramontana que estém preparant, debém constatar que sí, sempre que s'emmotin a las ideas del periódich, sign curteis y reunexit regulars condiciones literarias.

Los traballs satírichs en sentit liberal, serán los que admetrém ab preferencia.

Mans donchs a la ploma y fuch al cervell los que pretingan ocupar un petit lloch en nostre Almanach y vulgan ajudarnos en la tasca de liberalisar lo mon.

En lo número próxim contestarém tota la correspondencia que tenim pendient.

LA GLORIOSA

Ja acaba'l Setembre—Dinno anyx ne fa que la monarquia—va arx daliansia. Vingué la Gloriosa—cayent los malcats que al poble'n fan—com vil criminal; y anyx sent tal dia—no'n han assegurat que igasi jora de gloria—ben prest tornará per fer jora de festa—com pocs se'n fan, que poch més ó menos—será a quella igual. ¡In quins delicias—quin gran disfrutar! Tan sols al pensarhi—lo cor ja'm fa saltar. Tornará los nostros—tornerà la pau; tornará la dita—que'n varen rubar; no hi podré cap dubte—no hi podré pas, que en lloch de martiri—tindrém libertat. Veurém altra volta—lo poble triomfant, que sens trobá obstaculo—per privarli'l pas entrá ab desfici—y a pas de gupant vora lo Progrés, sense detorarse may. Nos que per li arribá—al lloch desitjat. Tornarém a veure—brillant als lo resplandent faro—de la veritat y'l sol de justicia—que per nostre etzar entre las tenebras—está embolcalat. Veurém troscarjase—hivant nostras mans, las fortas cadenas—que'n tenen esclax; lo martiri c... d'ací—fer un munt de draps; y en una foguera—que'l sol podré veure, veurém arboljase—per quatre cosats, escuts y... altres mobles—que'n fan de dogal; y estorn de las flamas—ab ulla evidencias, rodolent per terra—los caps dels tirans; y quan la foguera—tot ho hagi abrusat, deixant sols per restos—de cenras un munt gran, veurém, escampant—per terra minyor, al bell fons d'aquesta—d'or fua un baral d'aquesta corona—que conts tenis caps. Jo no hi podo dubte—y ho crech sens empug, que tot quax vos conts—s'executará, porque diu que'n nostros—ja está preparat per lo' una majesta—com pocs se'n fan. Los vils ja s'han temen—lo cada tremolant; ja s'vuelhan la nassa—del colli miti penjant; fins la majoria—tan a pendre banys, per veure si poden—curarse l'espant, y en tant encorregin—als seus gosats llois que mirin al poden—privá'l cop d'Estat, mes es va aquesta boacan—no troben las caus; ni per més que busquin—los podrán trobar; lo que es més probable—que buscant, buscant, los matxos gosats—hi perdin lo cap.

¡Oh quins delicias—¡ay quin disfrutar! tan sols al pensarhi—lo cor ja'm fa saltar. Tornará los nostros—tornerà la pau; tornará la dita—que'n varen rubar; no hi podré cap dubte—no hi podré pas, que en lloch de martiri—tindrém libertat.

CANTINER D'ESPARRAGUERA

Que'l católichs buscan la convicció en tots los actes que fan executat a sos adeptos, no's pot duiptar.

Y per qui no ho cregui allá'n va mostra A Sant Martí de Provencals, carretera de Mataró, hi ha una fabrica d'estampats anomenada a can Lucena, que'ls amos son més católichs que una boia de vi del dir missa.

Donchs vetaqué que'l dijous de la setmana passada, un tal Felip, que fa de polisson pels treballadors, comparage ab alguns fulls de paper en blanc y sollicita que'ls treballadors hi possessin la firma. Lo majordom feya també lo seu paperot, aconsellant que tots firmessin.

Alguns firmaren espontáneament, perquè'ls veu que poch los importa aixó de donar son nom en blanc; mes altres se resistiren a fer tal cosa, y preguntant uns y averiguant altres, resultá que aquellas firmas eran... pera facilitar al papa Lleó XIII per sas bodas d'or ó de plata ó de camándulas que ara s'acostan.

Firmaren casi tots los de la fabrica, inclús un esperitista, que cregué que'l no firmar li costaria la feyna.

¡Pot donarse més convicció d'un acte religió que la d'aquells que firman en blanc sense saber res més de lo per qué té de servir aquella firma!

Alguns envotants de Sant Andreu han bramart fort desde'l cubell de la bogada divina contra l'Ateneu obrer d'aquella vila.

Felicitém, donchs, a la citada corporació. Ab tals enemichs, no cal dir que lo que fa té de ser prohibible al progrés.

En la provincia de Badajoz s'estava una romeria dins de la ermita de Safrá adorant una imatge verge y mártir, quan cau un lamp y martirisá a tots los presents, enviantne dos a portar desseguida expressions al cel de part de la concurrencia, que esperada fugia de la casa de Deu tement que la Cort celestial los caygué pel demunt fentne una coca.

Aquestas pocas ganax que tenen los católichs d'anar a veure son Deu, trancament, me té escamat.

Eran dos quarts de nou del vespre del 23 del actual, quan lo rector de Santa Maria del Mar passava ab lo cumbregar a la mans per la Rambla Principal de Vilanova y Geltrú al temps de passar també un tranzeunt, que'ls tregué la gorra.

Més lo ruch negre se posá a bramar contra lo tranzeunt porque no s'agenollova; á lo que respongué'l bon home, dihent al ruch que si tornava a insultarlo li taparia'ls ulls y la cara ab una escupinada, y que fes la seva via, que si no portés Son Amo á la mans li diria d'un altra manera.

Lo pobre ruch llavors se'n aná esquilat y ab la cua entre camas.

La prudencia católica está molt bé... Devant d'uns punys que amenassen fer justicia.

En lo poble de Almcera (Valencia) ha caygut un lamp a la iglesia tirant per terra son barret (companar) y clavant tal susto als devots que no tornarán a resar de set setmanas.

Se reflicsim més d'un para-ravos que de las prédicas del rector, y no s'trobarian en tals vituperis.

Lo bisbe de Plasencia ha dit en un sermó que'ls liberals y'ls masons no buscan més que'ls quartos. Pero sant cristiá, s'ha cregut que tots som bisbes!

CANTARELLAS. Per cinch cénims caps de col a plassa postreu comprar; un cap de cartí a tal preu encara es massa pagat.

Quan cau una pedregada los caracs pregan a Dios, no sé si per a que'n calmi, ó pera que'n caygué més.

Lo peix viu llura dies l'aygua, y en l'ayre llura viu l'ayr, y'l pobre obrer en la terra viu mort de gana y esclau.

ANAGRAMA. Es nova ten tabolet la filla de la Total, que abir rugant ab en Gual trenca una piata de tot. P. TORRABIELLA Y S.

LOGOGRIFO NÚMERICH. 1 2 3 4 5 6 = Nom d'home. 1 6 5 6 3 = Animal de ploma. 1 6 1 6 = Fruita americana. 1 5 5 = Verdura. 1 2 = Animal. 1 = Consonant. P. COLPK.

GEROGLÍFICH. MA I IMA ER. C. SALARÉ.

SOLUCIONS. A LAS CANCIONES DEL NÚMERO PASADO. TERE DE ELARAS — CANTINER, MICELÓ, SALMÓ. GEROGLÍFICH: — QUI NO TÉ UN SI TÉ UN SA.

Barcelona.—Tipografía LA ACADEMIA, Ronda de la Universidad, 1

CORRESPONDENCIA ADMINISTRATIVA. B. R. (Sant Feliu de Guixols)—No hi ha números dels que demana. L. L. (Sabadell)—Igualment. J. M. (Igualada)—No entenedé quants ni quins números vol dir en sa darrera targeta postal. F. C. (Borrás de Castellví)—No s'han rebut més que las dos primeras pescetas. Está encara be de pagar S. P. V. (Palencia)—Rebuda la libreria. Tana pagat un número més; es a dir, fins al 37 inclús. P. P. (Figueras)—No ha sigut descont. Los filletos no s'han pogut remetre fins a estar no-vement impresos.

DE SALLENTE Á IGUALADA Y VICE-VERSA. VIATJE MISTERIÓS D'UN PASTOR Y UNA DONZELLA ILUSTRAT AB CARICATURAS. Preu UN tal. 25 per 100 de rebreixa als corresponals.

LA REVOLUCIÓ. POMA DE TRES CANTS original de J. LLUNAS. Folleto de 32 planas, ilustrat per lo distingit dibuixant Manel Moliné, elegantment imprés en paper satinat y ab una magnífica cuberta de color. Preu DOS rals. EN PREPARACIÓ. ALMANACH DE LA TRAMONTANA per l'any 1888.